

Моніторингове дослідження

«Рівень сформованості мовної компетентності учнів 5-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва»

(демоверсія аналітичної довідки)

На виконання наказу Департаменту освіти і науки, молоді та спорту від 07.02.2014 р. № 49 «Про організацію та проведення моніторингового дослідження «Рівень сформованості мовної компетентності учнів 5-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва» 12 березня 2014 р. Центром науково-освітніх інновацій та моніторингу було проведено дослідження з української мови «Рівень сформованості мовної компетентності учнів 5-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва».

Тема моніторингового дослідження

Рівень сформованості мовної компетентності учнів 5-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва.

Об'єкт дослідження – навчальний процес формування мовної компетентності з української мови учнів 5-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва.

Предмет дослідження – рівень сформованості мовної компетентності учнів 5-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва.

Мета дослідження – одержання об'єктивної інформації про рівень сформованості мовної компетентності учнів 5-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва; визначення чинників, що впливають на формування мовної компетентності учнів 5-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва.

Необхідність дослідження вивчення рівня сформованості мовної компетентності учнів 5-х класів зумовлена тим, що 2013-2014 навчальний рік є особливим саме для учнів цієї вікової категорії, адже в основній школі відбулося поступове впровадження нового Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти й нових навчальних програм, зокрема й з української мови. З огляду на вищезазначене необхідно визначити рівень мовної компетентності учнів відповідно до вимог, окреслених у новій програмі. Крім того, доцільно дослідити чинники, що впливають на формування мовної компетентності учнів 5-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва за допомогою анкетного опитування учителів, які викладають українську мову в 5-х класах.

У дослідженні взяли участь 2527 учнів, учителі української мови 110 загальноосвітніх навчальних закладів десяти районів м. Києва.

Менше половини учасників дослідження (39,4 %) навчається в середніх загальноосвітніх школах, понад чверть (26,5 %) – у навчальних закладах нового типу (гімназіях, ліцеях), НВК і більше третини (34,1 %) – у спеціалізованих середніх школах. Характеристика тесту з української мови як інструменту дослідження

Характеристика тесту як інструменту дослідження

З метою одержання об'єктивної інформації про рівень сформованості мовної компетентності учнів 5-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва учням запропоновано два паралельні варіанти тесту, що містили по 25 завдань трьох рівнів складності (легкі, оптимальні, складні).

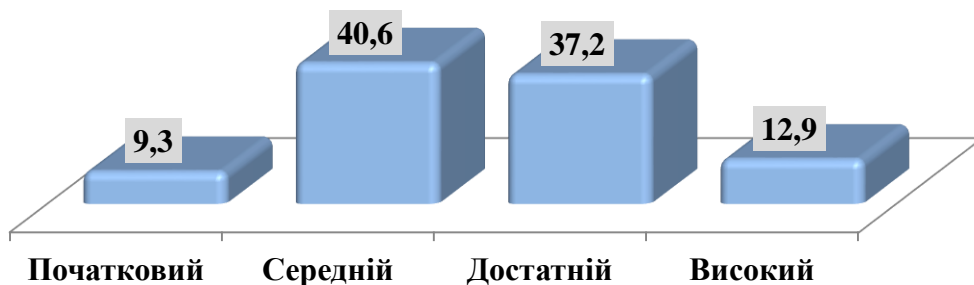
Зміст завдань відповідав чинній програмі з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання («Українська мова, 5–9 класи» – К, 2012) і охоплював навчальний матеріал з української мови, що вивчався учнями упродовж 5-го класу.

Тест попередньо апробовано у восьми класах трьох загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва. За результатами апробації деякі тестові завдання було відкориговано.

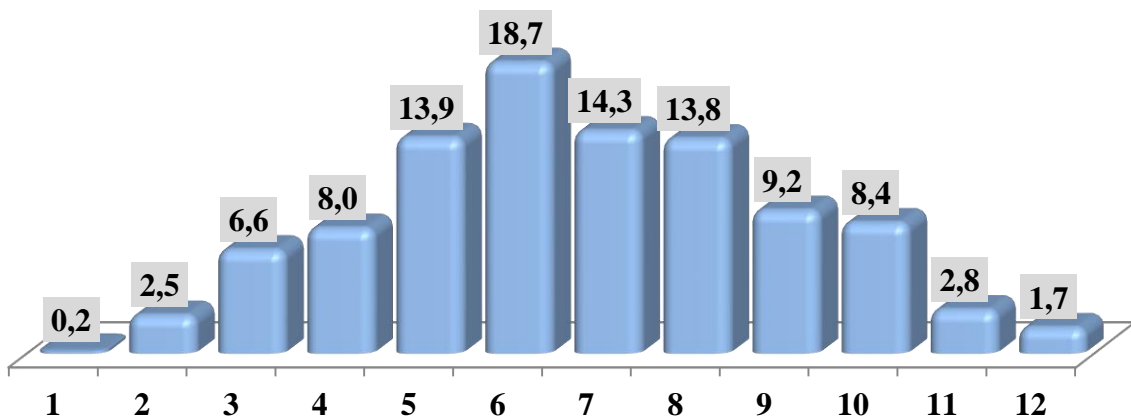
Результати проведеного дослідження

Відповідно до розподілу результатів дослідження за рівнями навчальних досягнень мовна компетентність сформована в п'ятикласників переважно на середньому (40,6 %) і достатньому (37,2 %) рівнях.

Розподіл учнів 5-х класів за рівнями навчальних досягнень, %

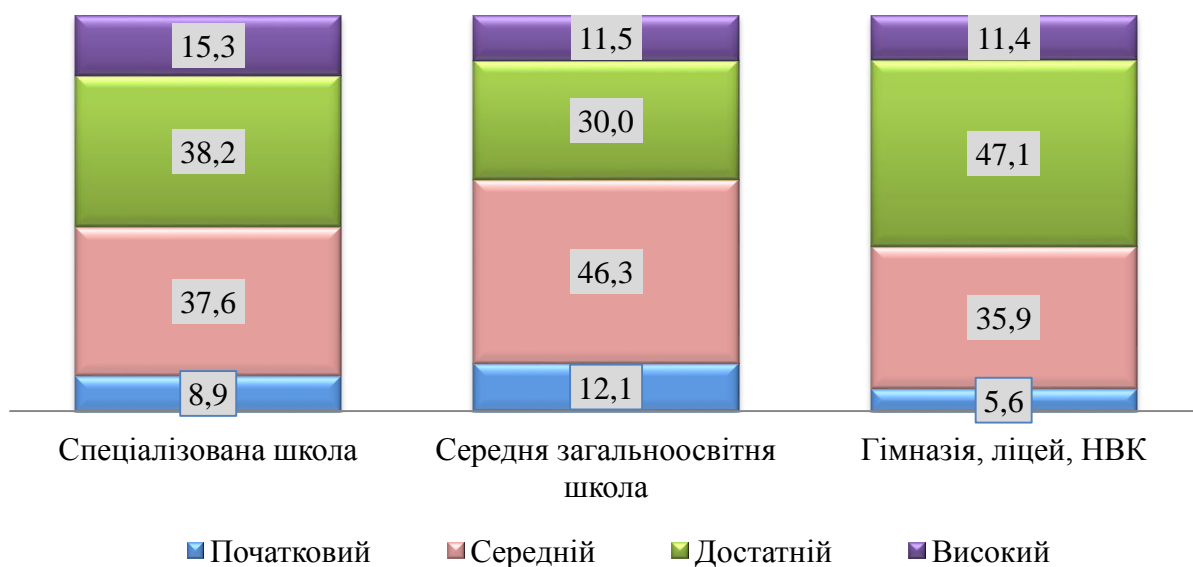

Розподіл учнів 5-х класів за 12-бальною шкалою оцінювання, %

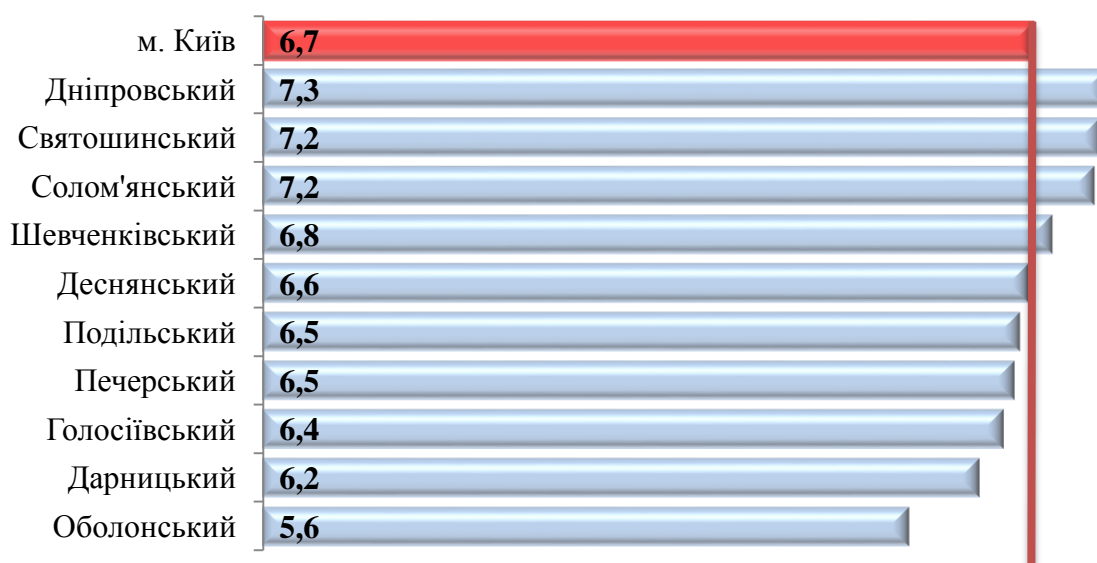
Відповідно до результатів дослідження вищі результати отримали учні гімназій, ліцеїв і навчально-виховних комплексів, зокрема майже 60 % виконали завдання тесту на бали достатнього й високого рівнів навчальних досягнень.

Розподіл учнів 5-х класів ЗНЗ м. Києва за рівнями навчальних досягнень і типами ЗНЗ, %

Середній бал за тест становив 6,7 за 12-бальною шкалою оцінювання. Загалом майже 90 % п'ятикласників отримали оцінки не нижче чотирьох балів.

Середній бал за виконання завдань тесту учнями 5-х класів за районами м. Києва, %

За результатами дослідження було виокремлено по п'ять загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва, учні 5-го класу яких мають найвищі і найнижчі показники виконання завдань тесту з української мови.

Загальноосвітні навчальні заклади м. Києва, учні яких мають найвищі та найнижчі результати моніторингового дослідження

Загальноосвітні навчальні заклади з найвищими показниками рівня навчальних досягнень	Загальноосвітні навчальні заклади з найнижчими показниками рівня навчальних досягнень
1. Гімназія №237 (Дарницький р-н)	1. Середня загальноосвітня школа №175 (Шевченківський р-н)
2. Гімназія №283 (Деснянський р-н)	2. Середня загальноосвітня школа №231 (Оболонський р-н)
3. Навчально-виховний комплекс №167 (Дніпровський р-н)	3. Спеціалізована школа №302 (Дарницький р-н)
4. Середня загальноосвітня школа №215 (Святошинський р-н)	4. Середня загальноосвітня школа №141 (Дніпровський р-н)
5. Середня загальноосвітня школа №26 (Солом'янський р-н)	5. Середня загальноосвітня школа №186 (Голосіївський р-н)

Також за результатами дослідження в кожному районі м. Києва було виокремлено загальноосвітні навчальні заклади, учні 5-го класу яких отримали найвищий і найнижчий середній бал за виконання завдань тесту.

Розподіл загальноосвітній навчальних закладів, учні яких отримали найвищий середній бал у відповідному районі м. Києва

Розподіл загальноосвітніх навчальних закладів, учні яких отримали найнижчий середній бал у відповідному районі м. Києва

Висновки за результатами дослідження

Дослідження рівня сформованості мовної компетентності учнів 5-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва проведено відповідно до програми, поставлені цілі й завдання виконано повністю.

— Одержано об'єктивну інформацію про рівень сформованості мовної компетентності з української мови в учнів 5-х класів.

— Визначено рівень сформованості в учнів 5-х класів мовної компетентності, що реалізовано в знаннях, уміннях і навичках з української мови.

— Розроблено інструментарій дослідження для збирання об'єктивної інформації про рівень сформованості мовної компетентності.

— Проведено перевірку надійності та валідності інструментарію дослідження шляхом апробації.

— Проведено тестування і зібрано необхідний фактичний матеріал для корекції рівня мовної компетентності п'ятикласників з української мови з метою якісного засвоєння навчального матеріалу відповідно до вимог нових Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти й навчальної програми з української мови.

– Отримано інформацію про рівень складності та диференціюючої здатності завдань, необхідну для поповнення банку даних тестових завдань для наступних досліджень.

– Відпрацьовано технологію та методологію проведення досліджень рівня сформованості мовної компетентності в учнів 5-х класів, реалізованої в знаннях, уміннях і навичках з української мови.

– Проведено анкетування вчителів української мови, які викладають в учнів 5-х класів, та визначено чинники, що вплинули на рівень сформованості мовної компетентності школярів.

Результати дослідження рівня сформованості мовної компетентності учнів 5-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва з української мови дають підстави для таких висновків:

1. Мовна компетентність сформована в учнів на середньому та достатньому рівнях навчальних досягнень, зокрема найвищий середній бал за виконання завдань тесту у відповідному районі отримали учні середніх загальноосвітніх шкіл №81 (Дніпровський р-н), №233 (Оболонський р-н); спеціалізованих шкіл №173 (Солом'янський р-н), №304 (Святошинський р-н), №17 (Подільський р-н), №15 (Голосіївський р-н), №41 ім. З.К. Слюсаренка (Шевченківський р-н); гімназій №283 (Деснянський р-н), №237 (Дарницький), №109 імені Тараса Шевченка (Печерський р-н).

Разом з тим найнижчий середній бал за виконання завдань тесту у відповідному районі одержали учні середніх загальноосвітніх шкіл №84 (Печерський р-н), №262 (Подільський р-н), №166 (Солом'янський р-н), №286 (Голосіївський р-н), №225 (Оболонський р-н), №288 (Святошинський р-н), №175 (Шевченківський р-н), №141 (Дніпровський р-н); спеціалізованих шкіл №189 (Деснянський р-н), №113 (Дарницький р-н).

2. Краще учні опанували навчальний матеріал з теми «Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія.» (майже 65 % п'ятикласників виконали завдання з даної теми).

3. Разом з тим тестування виявило певні прогалини щодо сформованості мовної компетентності учнів з української мови, зокрема:

- розрізняти наголошені й ненаголошені голосні звуки (наголос у словах);
- розрізняти дзвінки й глухі приголосні в словах;
- розрізняти у словах співвідношення звуків і букв;
- правильно виділяти граматичну основу речення (зокрема відрізняти підмет від присудка й другорядних членів);
- добирати синонімічні словосполучення, різні за будовою.

4. Найвищі показники виконання учнями завдань тесту мають учителі-жінки, мовники віком 35–39 років, із педагогічним стажем понад 30 років, спеціалісти вищої категорії.

5. Навчання за підручниками таких авторів, як Заболотний О.В., Заболотний В.В. дозволяє більше ніж половині учнів сформувати мовну компетентність на достатньому й високому рівнях навчальних досягнень.

6. Уміння вчителів адекватно оцінювати результати своєї роботи підтверджено результатами тестування учнів.

7. Спрямування навчальної діяльності учнів на розвиток їхніх творчих здібностей у цілому є позитивним чинником, що впливає на рівень формування мовної компетентності.

8. Найуспішнішими за результатами тестування виявилися п'ятикласники, які навчаються у класах з найменшою (до 20) і найбільшою (понад 30) кількістю учнів.

9. Нестандартні уроки української мови часто проводять менше третини вчителів, проте саме уроки нестандартної форми позитивно впливають на формування мовної компетентності.

10. Комп'ютерні навчальні програми під час уроків української мови використовують менше третини вчителів. Разом з тим ефективність їх застосування підтверджено результатами тестування п'ятикласників.

11. Найбільшою проблемою для київських учителів української мови у 5-х класах є складність навчальної програми, однак це ніяким чином негативно не позначилося на результатах виконання завдань тесту учнями.

Рекомендації за результатами проведеного дослідження

Аналіз результатів проведення дослідження з української мови дає підстави сформулювати рекомендації для вчителів, які викладають українську мову в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва, а саме:

1. Проаналізувати на засіданнях районних і шкільних методичних об'єднань результати дослідження рівня сформованості мовної компетентності учнів 5-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва .

2. При плануванні роботи на 2014–2015 навчальний рік передбачити час на удосконалення мовної компетентності учнів, а саме:

— розрізняти у словах наголошені й ненаголошені голосні звуки (наголос); дзвінки й глухі приголосні; співвідношення звуків і букв;

— правильно виділяти граматичну основу речення (зокрема відрізняти підмет від присудка й другорядних членів);

– добирати синонімічні словосполучення, різні за будовою.

3. Під час навчального процесу надавати перевагу стандартизованим, сертифікованим завданням у тестовій формі, утримуватися від використання власноруч розроблених тестів.

4. На уроках української мови та в позаурочний час створювати умови для розвитку творчих здібностей учнів, заохочувати школярів до участі в мовних творчих конкурсах на рівні «школа – район – місто».

5. Урізноманітнювати форми і методи навчання та контролю рівня навчальних досягнень учнів, зокрема проводити нестандартні уроки, використовувати комп'ютерні навчальні програми.

6. Методичним об'єднанням учителів української мови (районним, шкільним) надавати методичну допомогу молодим спеціалістам-мовникам щодо підвищення педагогічної майстерності, поліпшення їхньої методичної підготовки, оволодіння ефективними прийомами, методиками проведення уроків української мови.

7. Районним навчально-методичним центрам організувати та провести майстер-класи щодо ефективного використання технічних засобів навчання під час уроків української мови.